

EL COR DE LES TENEBRES

CONRAD, Joseph (ps. de KORZENIOWSKY, Theodor)

Ed.: Edicions 62, Barcelona, 2002; col.: butxaca 62, 88; pàgs.: 187; t.o.: Heart of Darkness, 1902

El mariner Marlow explica als seus companys des d'un iot a la desembocadura del Tàmesi – prop de «la ciutat més gran i magnífica de la terra» – com va anar a l'Àfrica per trobar-se amb Kurtz, un home misteriós, que havia arribat més lluny que ningú en la recerca de vori per la companyia que explotava aquesta part del món. Durant el camí, Marlow és testimoni de la situació extrema en què viuen els colons europeus i llur brutalitat envers els nadius africans. Haurà de superar tot tipus d'obstacles -endarreriments, malalties, atacs d'indígenes...- fins a arribar a la seva destinació. Quan finalment es troba amb Kurtz, la imatge del qual ha anat engrandint-se i mitificant-se al llarg del procés, descobreix que es tracta d'un personatge misteriós, a qui els nadius idolatren com si fos un déu, però que sembla haver caigut en una bogeria bestial. Com a llegat, deixa un pamflet en què detalla com cal civilitzar els nadius, i que inclou una anotació brutal: *Extermineu totes aquestes bèsties!* Marlow i els seus companys de viatge aconsegueixen fer pujar Kurtz, ja greument malalt, al petit vaixell de vapor que l'ha de treure de la selva, però mor en el trajecte, pronunciant davant Marlow les seves últimes i enigmàtiques paraules: *L'horror! L'horror!*

La descripció del poblats i campaments de la missió que es va trobant, fins arribar on es troba Kurtz, deixa veure que la intenció única de l'explotació és enriquir-se, saquejant el país i sense cap respecte pels naturals que són tractats com a salvatges. La superioritat «moral», tècnica i d'armament de l'home blanc és la única raó per imposar-se sobre la població autòctona. L'argument del viatge es difumina en un malson i en les consideracions sobre les motivacions humanes més pregones. La bogeria de Kurtz i les seves contradictòries recomanacions, són la personificació del cervell de l'empresa colonitzadora d'aquest període.

L'autor, que va viatjar per Àfrica i va participar en l'espoli de les colònies, també expressa la nostàlgia dels personatges per aquella vida motivada per l'afany de guanys i el desig d'aventures. La crítica que conté envers el plantejament colonial del segle XIX influeix en altres autors que aprofundeixen en la mala consciència d'Europa per la "colonització" d'Àfrica (més aviat hauríem de parlar de "genocidi"), com ara Francis Ford Coppola, que es basà en el relat per fer *Apocalypse Now*, tot adaptant-lo a la Guerra del Vietnam. També s'examinen altres aspectes de l'esperit humà com l'afany de poder, les creences, la veritat i la mentida, les relacions jeràrquiques, la fascinació de la naturalesa verge. Però el to és pessimista; un descens al cor de les tenebres de la ment humana, de l'avarícia i de la maquinària civilitzada d'explotació i l'assegurament del poder. En alguns passatges trobem un humor irònic i cínic que descriu la «glòria» i la superioritat blanca en la destrossa de l'entorn i la manca de respecte a les poblacions autòctones. Aquesta és una de les causes de l'odi actual d'occident a sí mateix i de la pèrdua de la seva identitat cristiana.

23/06/2017

LA-2